Etički standardi u intervjuiranju djece i maloljetnih osoba

Frank, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:903968

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

University North Digital Repository

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište
Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 193_NOV_2021

Etički standardi u intervjuiranju djece i maloljenih osoba

Lana Frank 1332/336

Koprivnica, siječanj 2021. godine

Sveučilište
Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 193_NOV_2021

Etički standardi u intervjuiranju djece i maloljenih osoba

Studentica
Lana Frank, 1332/336

Mentor
doc. dr. sc. Krešimir Lacković

Koprivnica, siječanj 2021. godine

Sveučilište Sjever
Sveučilišni centar Koprivnica
Trg dr. Žarka Dolinara 1, HR–48000 Koprivnica

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL: Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

STUDIJ: preddiplomski sveučilišni studij Novinarstvo

PRISTUPNIK: Lana Frank | MATIČNI BROJ: 1332/336

DATUM: 29. siječnja 2021. | KOLEGIJ: Intervjuiranje

NASLOV RADA: Etički standardi u intervjuiranju djece i maloljetnih osoba

NASLOV RADA NA ENGL. IZ. JEZIKU: Ethnical principles of interviewing of children and minors

MENTOR: Krešimir Lacković | ZVANJE: docent

ČLANOVI POVJERENSTVA:
1. doc. dr. sc. Lidija Dujić, predsjednica
2. doc. dr. sc. Željko Krušelj, član
3. doc. dr. sc. Krešimir Lacković, član
4. doc. dr. sc. Željka Bagarić, zamjenica člana
5.

Zadatak završnog rada

BROJ: 193_NOV_2021

OPIS:

Pristupnica obrađuje temu intervjuiranja djece i maloljetnih osoba, koje je vrlo često u domaćim i inozemnim medijima. U tome se nerijetko uočava zanatski, pravno i moralno nedopustiva praksa. Zato je potrebno:
- prikupiti svu dostupnu literaturu i obraditi konvencije o pravima djeteta i zakonsku regulativu
- definirati pojam etike, s naglaskom na etičnost u novinarstvu
- objasniti intervju kao jedan od najčešćih novinarskih oblika, kao i vrste intervjua
- izložiti novinarska načela i standarde novinarskog izvještavanja
- na konkretnim primjerima intervjua analizirati koliko se krše etička načela, prava djeteta i novinarski standardi
- izvući adekvatne zaključke i upozoriti na pravila vođenja intervjua s djecom i maloljetnim osobama

ZADATAK URUČEN: 1.2.2021 | POTPIS MENTORA:

SVEUČILIŠTE SJEVER

Predgovor

Zahvaljujem mentoru, doc. dr.sc. Krešimiru Lackoviću koji je pratio cijeli proces nastajanja završnog rada, i koji me svojim savjetima usmjeravao kako savladati probleme koji su se pojavljivali tijekom pisanja završnog rada. Također, zahvaljujem svim profesorima i asistentima Sveučilišta Sjever koji su mi bili na pomoći i pokazivali razumijevanje u svakom trenutku studiranja.

Zahvaljujem također i prijateljima, kolegama i članovima obitelji na pruženom znanju, razumijevanju i velikoj podršci.

I na kraju, najveća zahvala pripada mojim roditeljima kao najvećem osloncu, bez kojih ovaj studij ne bi bio moguć.

Sažetak

Vrlo često u svim medijima nalazimo članke gdje se piše o mladim i darovitim djevojčicama i dječacima u različitim područjima života. Kako je u medijima intervju jedan od češćih i zahvalnijih oblika novinarskog izražavanja, tako novinari vrlo često intervjuiraju maloljetne osobe. U takvim slučajevima novinar mora poštivati načela struke, ali i pravila koja su određena na temelju zakona i raznih konvencija. Djeca su iznimno osjetljiva skupina pa je nužno poštivati njihova prava koja uključuju slobodu izražavanja, slobodu djeteta na vlastito mišljenje, ali i zaštitu djetetove privatnosti. Iz tog razloga dobra praksa uključuje poštivanje Etičkog kodeksa istraživanja s djecom. U ovom radu prikazat ćemo kako su maloljetnici često prisutni u medijima pa je stoga iznimno bitno voditi računa o onome što se objavljuje o njihovim životima. U tom kontekstu na primjerima nekoliko intervjua s mladom hrvatskom pjevačicom Miom Negovetić i članovima američkog benda One Direction prikazat ćemo koliko novinari vode računa o etičkim standardima i zajamčenim pravima svakog djeteta.

Ključne riječi: mediji, djeca, dječja prava, etički kodeks, intervju

Summary

Very often in all media we find articles where it is written about young and gifted girls and boys in different areas of life. As interviewing is one of the most common and grateful forms of journalistic expression in the media, journalists often interview minors. In such cases, the journalist must respect the principles of the profession, but also the rules set by law and various conventions. Children are an extremely vulnerable group, so it is necessary to respect their rights, which include freedom of expression, the child's freedom of opinion, but also the protection of the child's privacy. For this reason, good practice includes adhering to the Code of Ethics for Research with Children. In this paper, we will show how minors are often present in the media, so it is extremely important to take into account what is published about their lives. In this context, on the examples of several interviews with the young Croatian singer Mio Negovetić and members of the American band One Direction, we will show how much journalists take into account the ethical standards and guaranteed rights of every child.

Keywords: media, children, children's rights, code of ethics, interview

Popis kratica

EU – Europska unija

HND –Hrvatsko novinarsko društvo

UN – Ujedinjeni narodi

Sadržaj

1. Uvod 1
   1.1. Struktura i sadržaj rada 1
   1.2. Ciljevi i hipoteze rada 2
   1.3. Metodologija rada 2
2. Intervju 3
   2.1. Definiranje intervjua kao istraživačke metode i medijski intervju 3
   2.2. Struktura intervjua 3
   2.3. Intervju s djecom 5
3. Novinarska etika 8
   3.1. Definiranje etike 8
   3.2. Novinarska načela 9
   3.3. Sedam „smrtnih grijeha“ novinarske etike 11
4. Etički kodeks istraživanja djece 13
   4.1. Temeljna načela Etičkog kodeksa istraživanja djece 13
      4.1.1. Zaštita tajnosti podataka 14
      4.1.2. Posebni postupci tijekom provođenja istraživanja 14
      4.1.3. Postupci istraživača nakon provedenog istraživanja 14
      4.1.4. Prijelazne i završne odredbe 15
      4.1.5. Etička povjerenstva 15
   4.2. Razvoj dječjih prava u Europi 15
   4.3. Konvencija o pravima djeteta 16
   4.4. Zakon o medijima i Kodeks časti HND-a 18
5. Primjeri intervjuiranja maloljetnika 19
   5.1. Primjer intervjua s Mijom Negovetić 20
   5.2. Primjer intervjua s One Direction 23
6. Zaključak 26
7. Literatura 27
8. Popis slika 30

1. Uvod

Današnji novinar je svojevrsni tragač za istinom, a prije svega mora se pridržavati i poštivati određenih načela, standarde i pravila koja su određena zakonom, konvencijama, ali i novinarskim kodeksima. Toga se treba pridržavati kako bi se u prvom redu poštivala zajamčena prava onoga o kojem se izvještava. Ukoliko se radi o osjetljivim skupinama kao što su djeca i maloljetnici, zakoni, kodeksi i pravila dobivaju na još većem značaju i moramo ih se još strože pridržavati. Prava djece zajamčena su Konvencijom o pravima djeteta, a postoji i niz zakonskih regulativa koji se bave tim područjem.

Novinari često u obavljanju svojih zadataka koriste intervju kao novinarsku formu. U intervjuiranju i uzimanju izjava od djece i maloljetnika, iznimno je bitno poštovati prava svakog djeteta, dakle prava koja uključuju slobodu izražavanja, slobodu djeteta na vlastito mišljenje, pravo na pristupanje informacijama, kao i zaštitu privatnosti djeteta. Dobra praksa uključuje poštivanje Etičkog kodeksa istraživanja s djecom. Prigodom intervjuiranja djece i maloljetnika koji su svojim određenim djelovanjem privukli pozornost javnosti, primjećujemo kako im mediji pristupaju na gotovo isti način kao i punoljetnoj osobi. U takvim situacijama uočava se kako ne postoji nikakva zaštita identiteta djece i maloljetnika, a često dolazi i do otkrivanja dijelova iz njihova privatnog života.

Djeci i maloljetnicima u medijima se krije identitet onda kada se događaju sukobi unutar obitelji, tragedije ili incidenti pa se u takvim slučajevima uglavnom poštuje pravo na privatnost djeteta. Sasvim drukčija pravila vrijede, međutim, prema djeci koja zbog svoje iznimne darovitosti privlače pozornost publike. Zato je temeljni cilj rada upravo usmjeren prema pitanju na koji način mediji pristupaju maloljetnoj osobi prigodom intervjuiranja i krše li pri tome njihova zajamčena prava.

1.1. Struktura i sadržaj rada

Rad prati nekoliko poglavlja. U uvodnom dijelu rada prikazani su predmet, hipoteze i cilj rada, struktura, kao i metode istraživanja koje su korištene. Drugo poglavlje prikazuje intervju kao istraživačku metodu, odnosno jedan od najčešćih oblika u novinarstvu. Treće poglavlje usmjereno je na prikazivanje pojma novinarske etike. U tom dijelu smo definirali novinarsku etiku te istaknuli tzv. sedam „smrtnih grijeha“ u novinarstvu. Četvrto poglavlje odnosi se na etički kodeks istraživanja s djecom.

Ovdje se usmjerava prema temeljnim načelima Etičkog kodeksa istraživanja s djecom, gdje je prikazan pristanak na sudjelovanje istraživanja, zaštita tajnosti podataka, posebni postupci tijekom provođenja istraživanja, postupci istraživača nakon provedenog istraživanja te prijelazne i završne odredbe. U navedenom poglavlju prikazuje se ujedno i Konvencija o pravima djeteta i Helsinška deklaracija. U petom poglavlju, na konkretnim primjerima, prikazujemo problematiku intervjuiranja djece i kako se krše njihova prava. Posljednje poglavlje rada je zaključak u kojem su izvedeni svi relevantni zaključci doneseni tijekom izrade.

1.2. Ciljevi i hipoteze rada

Temeljni cilj rada je prikazati značaj poštivanja etičkih načela, tj. pravilnika i zakona u procesu intervjuiranja i uzimanja izjava od djece i mladih. Razlog tome je zaštita ove najosjetljivije skupine. U tom kontekstu postavljaju se dvije hipoteze.

H1: U intervjuiranju djece vrlo često se djeca prikazuju na previše seksistički način što izaziva burnu reakciju javnosti.

H2: Mediji na senzacionalistički način prikazuju skandale djece i mladih zvijezda te na taj način izazivaju loš utjecaj na njih same, ali i na druge mlade osobe.

1.3. Metodologija rada

Istraživanje unutar rada provest ćemo prikupljanjem sekundarnih izvora podataka. Konkretnije, riječ je o već postojećoj literaturi koja uključuje brojne znanstvene radove i rezultate istraživanja koji su provođeni od strane pojedinih organizacija, kako na području Republike Hrvatske, tako i u svijetu. Na temelju induktivne metode ukazat ćemo na pojedinačne spoznaje i činjenice. Deduktivnom metodom nastojat ćemo predvidjeti nove događaje. Putem analize, prikupljene podatke usmjerit ćemo prema uočavanju i otkrivanju znanstvene istine u cilju formuliranja zaključaka. Sintezom ćemo omogućiti spajanje te povezivanje podataka kako bi ih sistematizirali u misaonu cjelinu. Na temelju deskripcije obavit ćemo opisivanje svih tih fenomena.

2. Intervju

Intervju predstavlja jedan od osnovnih novinarskih žanrova. „Intervju je osnova većine novinarskih radova te ga je najbolje koristiti za ispitivanje reakcija i interpretacija, a ne za prikupljanje običnih činjenica. U današnje vrijeme kada je tehnologija toliko razvijena, masovni mediji zaista su prepuni različitih vrsta intervjua, a dobar intervju privlači pozornost publike te su novinari koji vode takve intervjue često vrlo popularni“ (Malović 2005: 217). Naglašava se kako se intervju ne koristi za prikupljanje određenih činjenica, nego je usmjeren prema ispitivanju reakcija. Dobar novinar činjenice će prikupiti prije procesa intervjuiranja, tako da tijekom istog može dobiti neke sasvim nove podatke. Ovdje je riječ o iznimno važnoj metodi kojom se ispituje što osoba koja je intervjuirana zna ili misli o nečemu.

2.1. Definiranje intervjua kao istraživačke metode i medijski intervju

„Razgovor se zapravo smatra temeljem čovjekove egzistencije s obzirom da je razgovor taj koji kreira, razvija te u konačnici održava čovjeka. Intervju u tom aspektu nosi iznimno širok spektar primjene“ (Baban 2002: 12). Intervjui se tako koriste u različitim područjima rada, odnosno u različitim znanostima, disciplinama i profesijama. Temeljna svrha je usmjerena prema prikupljanju svih korisnih informacija koje će na uspješan način unaprijediti znanje o nekom postojećem problemu. Intervju, stoga, predstavlja proces kojim se prikupljaju informacije na temelju kojih se nastoji zaviriti ispod površine spomenutog problema.

Intervju je moguće definirati i kao istraživačku metodu. Ovdje se ističe kako unutar literature nema nekog jasnog razgraničenja između metode te tehnike istraživanja. „Intervju se stoga smatra tehnikom koja je zasnovana na temelju usmene komunikacije s ispitanicima“ (Meho, Lokman 2006: 1284).

Mediji predstavljaju opći pojam za tisak, radio, televiziju i razne internetske platforme. Uloga medija kao i njegovih kanala usmjerava se prema pružanju novih informacija, a ujedno i stvaranja mišljenja te zabavljanja javnosti.

2.2. Struktura intervjua

Intervju se baš kao i svaka druga novinarska forma mora strukturirati na pravilan način. Rezultat može biti iznimno loš iako je možda s druge strane sugovornik bio kvalitetan. Potrebno je, prema jednoj od podjela, naglasiti razlikovanje dva osnovna tipa intervjua. Riječ je o izravnim i postupnim intervjuom.

Ono što ih određuje tema je o kojoj se razgovara. „Postupni intervju započinje s općim pitanjima te se putem istih prelazi direktno na temu“ (Malović 2005: 222).Što se tiče izravnog intervjua, u njemu se nikada ne zaobilazi glavna tema. Ovdje se postavljaju vrlo jasna i izravna pitanja koja su vrlo često i provokativna. Upravo se ovdje do znanja daje što je cilj intervjua te kako se za njega nužno treba bolje pripremiti, kao i prikupiti činjenice. Navedeni tip intervjua isto tako najbolje se obavlja oči u oči.

Navodi se kako postoji nekoliko metoda intervjuiranja pa je stoga moguće istaknuti tri temeljna:

- strukturirani intervju
- polustrukturirani intervju
- nestrukturirani intervju

„Strukturirani intervjui sadrže unaprijed određeni skup pitanja koje istraživač postavlja točno određenim redom“ (Jackson 2001: 59). Od samih sudionika uobičajeno je očekivati jedan od već nekoliko ponuđenih odgovora koje im je istraživač ponudio. Što se tiče polu-strukturiranog intervjua, navedeni se koristi unutar društvenih znanosti s obzirom da je otvoren, odnosno omogućuje novije ideje te na taj način stvaranje novih pitanja prilikom intervjua koji kao temeljni rezultat prikazuju ono što je sugovornik rekao. „Kao što mu ime sugerira radi se o kombinaciji strukturiranog i nestrukturiranog intervjua“ (Knežević 2010: 14).

Direktivni ili nestrukturirani intervju predstavlja intervjue unutar kojeg pitanja nisu definirana. „Neformalan intervju, osoba koja provodi intervju nema strogi katalog pitanja, nego ih formulira prema okolnostima, opći predmet razgovora je definiran, ali sve je ostalo prepušteno ispitaniku. Osoba koja provodi intervju mora suptilno nadzirati ispitanika jer bez obzira na neformalan pristup, mora se razgovarati o temi intervjua“(Dragija Ivanović 2012: 95).

Ovi su intervjui u potpunosti suprotni od ranije navedenih. Ispitivač tada priprema tek nekolicinu pitanja kako bi ispitanika mogao uvesti u tematiku samoga intervjua. „Ovaj tip intervjua vrlo je blizak svakodnevnom načinu komunikacije, odnosno neformalnoj komunikaciji“ (Breakwell 2001: 109).

Slika 2.1. Metode intervjuiranja[1]

2.3. Intervju s djecom

Kada se radi o intervjuu s djecom, ujedno se smatra kako je riječ o jednom od najtežih oblika vođenja intervjua. Tome pridonosi činjenica što su djeca iznimno osjetljiva, odnosno što su djeca zapravo iznimno nepredvidljiva, a ujedno su iskrena te pomalo bojažljiva.

Za vođenje kvalitetnog intervjua s djecom potrebni su prije svega iznimni stručnjaci, a jednako tako i praktičari. Prilikom intervjua s djecom javljaju se brojne opasnosti s kojima se možemo suočiti. Najvažnije je zaštititi prava djeteta te ne pristupati djetetu kao odrasloj osobi. Drugi problem je tendencija davanja potvrdnih odgovora. Iako je jasno kako postoje djeca koja se od malena bore upravo za svoja prava, odnosno za pravo na svoje vlastito mišljenje, puno je više djece koja su sramežljiva, koja šute i koja ne iskazuju ili rijetko iskazuju vlastito mišljenje.

Takva djeca najčešće će odgovarati na pitanja onim odgovorima za koja smatraju da ih je poželjno čuti. Ispitivač, stoga, mora ohrabriti dijete da daje konkretan odgovor o onome što zaista misli, odnosno o onome što doista osjeća. Ujedno je potrebno kontinuirano naglašavati kako ne postoji točan, odnosno „pravi“ odgovor. Slijedom toga potrebno je izbjegavati pitanja na koja djeca mogu odgovoriti riječima„ Da“ ili „Ne“.

Sljedeći je problem doslovno tumačenje. Naime, dok su djeca mala ne razumiju pitanja koja su dvosmislena pa samim time slijedi kako pitanja koja im se postavljaju moraju prije svega

[1] Izvor: Breakwell 2001: 109.

biti iznimno jasna. Potrebno je paziti i na odvraćanje pozornosti. Djeci pozornost može svašta odvući, čega moramo unaprijed biti svjesni. Koncentracija djece u ranijoj je dobi nešto kraćeg vijeka, tako da intervjui ne bi trebali biti dulji od 15 minuta. Također, djeca i ispitivači mogu imati različite prioritete. Tako, primjerice, ispitivač najprije želi doći do svog cilja ispitivanja, dok s druge strane djeca teže nečemu sasvim drukčijem. Djecu može ponajviše zanimati tko je zapravo ispitivač, a isti bi im trebao odgovoriti na postavljana pitanja te ostati smiren i postupnim zaokretom vraćati sam proces intervjua na pravi put. Intervju je potrebno provoditi na adekvatnom mjestu. Zato je nužno da postoji što manje stvari koje će odvlačiti pažnju djeteta. Za provođenje intervjua nužno je imati medijsku pismenost što bi značilo da osoba koja vodi intervju mora znati na koji konkretno način pristupiti maloljetnom ispitaniku.

Sve navedeno odnosi se i na samo mjesto događaja spomenutog intervjua. Ovo mjesto ne smije nikako biti bučno, ne smije dolaziti do prekidanja razgovora, odnosno ne smije biti izloženo pogledima druge djece. Prilikom intervjuiranja mlađe djece mjesto ne bi trebalo imati pogled na park, točnije na određeno mjesto gdje se djeca istodobno zabavljaju. S druge strane, to mjesto ne smije biti ni prestrogo, kako dijete ne bi osjećalo nelagodu.

Podaci koji se bilježe o onome što su djeca rekla vrlo se često smatraju iznimno kompliciranim. Uobičajeno je, naime, da djeca mijenjaju mišljenja, čak i sama sebi proturječe. Ona nužno traže više poticanja i više ohrabrenja. Ukoliko voditelj intervjua vodi bilješke izravno, navedeno im može odvlačiti pažnju. Upravo iz tog razloga potrebno je da postoji osoba koja će voditi bilješke, a s djecom neće stvara nikakvu interakciju.

Slijedom svega navedenog uviđa se kako je vođenje intervjua s djecom jako izazovan posao. Na temelju intervjua ispitivač se mora usmjeriti na to da sazna što je više moguće korisnih informacija i vrlo iskrenih odgovora. „Prije samog provođenja intervjuiranja s djecom iznimno je bitno da ispitivač prije svega bude svjestan svih potencijalnih opasnosti koje se navode, odnosno s kojima se moguće susresti kao i pronaći najbolji način da se navedene otklone, odnosno da se ublaže“ (Breakwell 2001: 110).

Što se tiče novinarskih intervjua, prvo je potrebno istaknuti ulogu medija. Naime, temeljna je uloga medija usmjerena na pružanje novih informacija. Ukoliko se određenoj osobi, pa i maloljetniku, pruži prilika sudjelovati u intervjuu, nužno je da se najprije raspita o samom intervjuu. Jednako je tako potrebno da roditelji/staratelji djeteta ili maloljetnika budu upoznati o samim okolnostima i temi intervjua prije nego što na njega pristanu.

Važno je raspitati se u vezi čega će se intervju provoditi, na koji će se način intervju prezentirati, koja je njegova temeljna svrha te nastoji li se na temelju toga zabaviti javnost ili, pak, prvenstveno informirati o određenim događajima.

Kada je riječ o pitanjima, potrebno je izbjegavati nejasna i preduga pitanja s obzirom na to da na njih nikako nije moguće dati jasan i konkretan odgovor. Isto tako, vrlo se pogrešnim smatra postavljati više od jednog pitanja odjednom. Intervjuirani se može u navedenim pitanjima izgubiti zbog nemogućnosti držanja fokusa.

Što se tiče pitanja, dvije su osnovne vrste pitanja. Prva su otvorena pitanja. Riječ je o pitanjima koja omogućuju sugovorniku da na više načina, ali i prilično neodređeno, ovisno o tome što bi mu moglo biti od koristi, odgovori na postavljena pitanja. S takvim nizom pitanja intervju teče prilično lako, ali može dovesti do neodređenih i kontroverznih spoznaja. Zatvorena su pitanja ona na koja se u pravilu daje kratak odgovor, ponekad i pojednostavljen na „da“ i „ne“. Njihov su temeljni smisao precizni odgovori (Malović 2005: 231).„Otvorena se pitanja stoga smatraju manje izravnima dok se zatvorena pitanja koriste onda kada se želi saznati konkretan odgovor o nekoj tematici“ (Malović 2005: 231). Kako bi se dobili odgovori zanimljivi publici, od djece i maloljetnih osoba, nenaviknutih na intervjuiranje, češće treba upotrebljavati otvorena pitanja. U slučaju postavljanja zatvorenih pitanja, može se lako dogoditi da dijete odgovara na pitanja samo jednom riječju ili s odgovorima „da ili ne“, što se u pravilu želi izbjeći.

3. Novinarska etika

Svaka profesija, samim tim i novinarska, vodi se određenim etičkim kodeksima. Oni se upotrebljavaju kako bi se regulirala društvena djelovanja, točnije kako bi se na uspješan način zaštitila temeljna ljudska prava i slobode. Novinarstvo je profesija koja je zasnovana na radu s ljudima pa je samim time nemoguće pobjeći od ukupne društvene odgovornosti. Novinarska etika podrazumijeva usmjerenost prema zaštiti kvalitetnih informacija, točnost pri informiranju te, što je posebno važno, transparentnost. Navedeno dobiva na još većem značaju kada je u pitanju izvještavanje o djeci, odnosno maloljetnicima u najširem smislu.

3.1. Definiranje etike

Etika proizlazi iz grčke riječi „ethos“ koja označava običaje i navike, dok pak „eitikos“ označava pojam morala. „Etika, tj. moral su u vrlo uskoj vezi. Tako se moral predstavlja kao ukupna praksa ispravnog ponašanja dok se etika predstavlja kao ona koja je usmjerena na teoriju ispravnog ponašanja“(Uriz i dr. 2014: 345). Etika se, stoga, ne bavi stvarima onakvima kakvima one jesu, ona proučava stvari na način kakve bi one uistinu u konačnici trebale biti. Iz toga slijedi da je „etika skup određenih pravila, ali i kriterija koji će odrediti koje je ponašanje prihvatljivo i dobro, a koje ponašanje ne zadovoljava takve kriterije“ (Čorić i dr. 2009: 393).

Etika je, prema tome, filozofska disciplina koja je usmjerena na procese istraživanja, a ujedno se bavi tematikom ciljeva, dakle smislom moralnih htijenja. Nastoje se utemeljiti moralni činovi, odnosno opći izvori morala koji je definiran kao određen skup pravila, odnosno pisanih i nepisanih stavki čija je temeljna stavka upravljati ljudskim djelovanjem.

„Etička teorija u svom djelovanju pruža određen skup načela koje će usmjeriti vođe pri odlučivanju kako i na koji način biti moralno prihvatljivima dok etika unutar svega navedenoga ima ključnu ulogu u procesu vođenja“ (Uriz i dr. 2014: 346).Vođenje stoga podrazumijeva da su vođe ti koji imaju utjecaj na ljude, dok utjecaj diktira ujedno i golemu etičku odgovornost stvaranja etičkog ozračja u jednoj organizaciji unutar koje vođe djeluju te osjetljivost za vrijednost i ideale koji su promaknuti.

Etika zato nastoji pronaći određenu razliku između onog što je dobro i onoga što nije dobro. „Ona je usmjerena na moralno djelovanje čiji je cilj ostvariti sveukupnost moralnih normi kao temeljni skup pravila koji upravljaju djelovanjem čovjeka, a utemeljeni su na etičkim načelima“ (Čorić i dr. 2009: 394).

3.2. Novinarska načela

Kako bi se mogli zadovoljiti svi kriteriji dobrog novinarskog posla moguće je istaknuti sljedećih pet standardnih načela novinarskog izvještavanja (Malović 2005: 19):

- „istinitost
- poštenje
- točnost
- uravnoteženost
- nepristranost“.

Slika 3.1. *Novinarska načela*[2]

Svaka pojedina informacija koja će biti plasirana mora prije svega biti istinita. Ukoliko se informacija pokaže neistinitom, tada se ista ne može smatrati nikakvom viješću. Malović tumači kako se novinarstvo prije svega temelji na informiranju o različitim činjenicama koje su se dogodile. Ukoliko te iste činjenice nisu istinite, tada ne postoji pravo novinarstvo (Malović 2005:19).

[2]Izvor: Malović 2005: 19.

Sljedeće načelo je načelo poštenja. Od novinara se očekuje da mora biti objektivan. U tom segmentu nijedan novinar ne smije se zalagati niti za jedno stajalište, dakle svaki događaj mora se prikazati na vjerodostojan način. No, zadržati objektivnost jako je teško, i to ne samo u novinarskom radu. Zbog toga se sve češće koristi načelo poštenja kao „moderna objektivnost“. Poštenje predstavlja još jednu od temeljnih zadaća novinarskog izvještavanja. Ovo bi značilo da svaki pojedini novinar ima dužnost izvještavati bez predrasuda. Pošteno obavljanje novinarskog posla prvenstveno se smatra raditi samostalno i neovisno, bez miješanja bilo koga u izvještavanje i uređivanje.

Treće načelo podrazumijeva točnost. Ovo je iznimno bitna karakteristika svih vijesti. Naime, svaka činjenica koja se prenosi u vijesti mora biti točna. Posebna se pozornost obraća na procese pisanja imena, brojeva i datuma kako bi konačna vijest bila točna. S obzirom da se u procesu pisanja vijesti mogu dogoditi određene greške u pisanju, „svaki novinar zapravo je dužan naknado ispraviti neku netočnu činjenicu, odnosno informaciju kako bi u konačnici ona bila vjerodostojna“ (Malović 2005: 20).

Četvrto načelo je uravnoteženost. Ovakav način izvještavanja postići će se na temelju predočenja svih strana događaja o kojemu se konkretno izvještava. Sve informacije koje se iznose moraju biti iz više izvora te moraju biti dodatno provjerene. „Uravnoteženost prilikom izvještavanja je iznimno potrebna kako bi se sagledala situacija iz različitih kutova. Na ovaj način se javnosti osiguravaju informacije koje su relevantne“ (Malović 2005: 20).

Posljednje načelo je nepristranost. „Nepristranost možemo uočiti u situaciji u kojoj novinar pri izvještavanju ne pokazuje naklonost prema niti jednoj od strana upletenih u vijest o kojoj obavještava“ (Malović 2005: 42). Nepristranost predstavlja temelj, a ujedno i svrhu novinarskog izvještavanja, s obzirom na to da je nužno prikazivati sve informacije točno onakvima kakve jesu, bez dodatnih uljepšavanja i nametanja subjektivnih stajališta ili, pak, komentara od strane novinara.

Izazovi u kreiranju medijskog sadržaja u kojima se izvještava o djeci, jedna su od svakodnevnih tema koja se često prikazuju na senzacionalistički način. Pritom se nerijetko krše i standardi, etika i načela novinarstva. Naslovnice novina ili najaktualnije informacije u svakodnevnom emitiranju vijesti uključuju maloljetnike. Stoga je kod svakog izvještavanja o djeci i maloljetnim osobama jako bitno pitanje koliko novinar poštuje etičke standarde.

Ako želi doprinijeti nečemu što je izvan zone zabave u životu zajednice, novinarstvo se mora pridržavati svih načela, a prije svega mora govoriti i pisati samo istinu. To ne znači da novinari kod prikazivanja svoje verzije događaja trebaju iskreno vjerovati u svoju nepogrešivost, nego da sve informacije koje prikažu u medijima budu točne.

„Točnost je sklonost voditi potrebnu brigu kako bi se osiguralo moguće, odnosno da ono što netko kaže nije lažno, da se uviđa iskrenost dispozicija kako bi krajnji slušatelj, čitatelj bio sigurni da što novinar kaže da je to ono čemu zapravo vjeruje, s obzirom na sve veći broj on-line članaka, gdje se brzina smatra važnijom od mukotrpne činjenice provjere točnosti i iskrenosti narušavaju transparentnost“(Singer 2007: 79). Pojedini novinari ne vode računa o načelu istine kada je rad u stvaranju. Objavit će glasine i čekati da ih krajnji primatelji pročitaju i reagiraju na njih vjerujući da će interaktivnost weba biti njihov korektiv. Naime, kako bi samo medijsko izvještavanje u konačnici moglo se smatrati uravnoteženim, nužno je da se novinari, osim etičkih standarda definiranih kodeksima, pridržavaju i profesionalnih standarda. Riječ je o standardima koji se odnose na novinarsko izvještavanje. Svaki novinar situaciju promatra na normativan način, tj. kao novinarski subjekt. Sukladno tome zadužen je za donošenje odluka, utjecaj na komunikacijsko djelovanje i nadziranje. Pri svemu on djeluje na svjestan način. Na taj način novinar usmjerava vlastitu profesiju, a ujedno i nastoji ostvariti sve svoje profesionalne zadatke koji su mu dodijeljeni.

3.3. Sedam „smrtnih grijeha“ novinarske etike

Autori Missouri Group proglasili su sedam „smrtnih grijeha“ novinarske etike. Kao prvo naveden je plagijat. Ovdje se konkretno radi o neovlaštenom prepisivanju tuđih tekstova. Vidljivo je kako nije dozvoljeno prenositi tuđe informacije kao vlastite. Drugim riječima, nije dozvoljeno prisvajati tuđe tekstove. Drugi „smrtni grijeh“ novinarske etike je podmićivanje. Unutar novinarstva ne bi trebalo biti dozvoljeno podmićivanje na temelju kojeg se iznose neistine ili se povlađuje nekome u korist. Tako se potpuno gube načela istinitosti i poštenja pri izvještavanju. Jedan je od „smrtnih grijeha“ je i sukob interesa. Privatni je interes često u suprotnosti s javnim interesom. Ne smije se dozvoliti da privatni interes utječe na nepristranost osobe prilikom obavljanja javne dužnosti. Privatni interes mora, stoga, biti potisnut. Četvrti „grijeh“ novinarske etike uključuje zadržavanje informacija. Naime, novinar odlučuje koje će informacije objaviti, no ukoliko to čini zbog nečeg drugog, a da to nije novinarski standard, navedeni postupak nije prihvatljiv. Tako novinari ponekad znaju zadržati informacije koje se tiču njegove okoline i prijatelja jer ih iz nekog razloga ugrožavaju, što se nikako ne smatra dopustivim (Skoko 2011: 21). Peti „grijeh“ predstavlja prijevaru, a riječ je o iznimno teško dokazivom djelu. Jasno je kako je prijevara nije dopuštena i da je kažnjiva. Novinar nikada ne smije na prijevaru nešto objavljivati, odnosno ne smije na taj način kršiti etička načela. Što se tiče šestog „grijeha“, on uključuje povredu privatnosti.

Ovdje je riječ o nepoštivanju prava čovjeka, a posebno djece i manjinskih skupina. Ovo je ujedno jedno od najosjetljivijih područja, budući da je potrebno poštivati sva ljudska prava i štititi čovjeka kao pojedinca. Objavljivanje privatnih dijelova života pojedinca može na negativan način djelovati na onoga o kome se izvještava jer mogu narušiti njegovo fizičko i mentalno zdravlje. Objavljivanje privatnih stavki o osobi koja se intervjuira, a da pri tome novinar ne dobije dopuštenje, može u probleme dovesti ujedno i njegovu obitelj, ali i sve one koji su dio privatnog života pojedinca. Sedmi „smrtni grijeh" odnosi se također na intervjuiranje ili pomaganje onima koji su unesrećeni u vijestima. Ukoliko je riječ o temeljnim ljudskim načelima, jasno je kako bi pojedinac trebao biti usmjeren na pružanje pomoći drugome. S druge strane, netko mora obaviti novinarski zadatak i prenijeti informacije javnosti. No, prioritet je uvijek pomoć ugroženom ili unesrećenom. Uvijek je to ispred obavljanja novinarskog posla.

4. Etički kodeks istraživanja djece

Etički kodeks koji se provodi u segmentu istraživanja djece usvojen je od strane Vijeća za djecu 2003. godine. Vijeće za djecu zaduženo je da na trajan način prati ostvarenje ciljeva nacionalne strategije za prava djece u Republici Hrvatskoj, dakle za koordiniranje i usklađivanje rada državnih te drugih tijela pri ostvarenju planiranih mjera te aktivnosti.[3] Kodeks naglašava kako je temeljni cilj istraživanja djece prije svega usmjeren prema nastojanju širenja i produbljivanja kako općeg tako ujedno i stručnog znanja o djeci, od tjelesnih i psiholoških pa do socijalnih aspekta funkcioniranja. Iz toga slijedi kako se putem etičkog kodeksa navode iznimno specificirani standardi koji su važni u većini prilika kada se provode istraživanja djece.

4.1. Temeljna načela Etičkog kodeksa istraživanja djece

Prilikom istraživanja djece nužno je poštivati određena načela. Ta se načela temelje na zaštiti dobrobiti djece, odnosno integritetu cjelovite osobe, poštivanju ljudskih prava, vrijednosti i dostojanstva osobe, poštivanja privatnosti, kao i anonimnosti sudionika, pravu djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja, kao i pravu djeteta na samoodređenje. Istraživanje koje se provodi s djecom nužno se mora temeljiti na različitim utvrđenim znanstvenim i profesionalnim dostignućima. Istraživači koji se smatraju početnicima nikako ne smiju sami provoditi istraživanja djece, već to moraju raditi isključivo pod vodstvom mentora. Pri neposrednom istraživanju djece nužno je poznavati psihološke i tjelesne razvojne procese. Isto tako, potrebno je razlučivati kompetentnost istraživača. Istraživanja djece provode se isključivo onda kada su presudne spoznaje o dobrobiti djeteta. U tom kontekstu postupci koji se odnose na istraživanje moraju prije svega biti prilagođeni dobi i zrelosti djeteta. Okolnosti koje se koriste moraju zapravo jamčiti sigurnost djece. Upravo zbog navedenog istraživač mora i pribaviti dopuštenje za provođenje istraživanja. „Istraživač pri provođenju istraživanja mora poduzeti sve mjere kako bi se izbjeglo ugrožavanje djece sudionika ili njima bliskih osoba.“[4]

Kako bi se provelo istraživanje, nužno je imati pristanak djeteta, ali i roditelja ili pak skrbnika za dijete do 14 godina starosti. Ovaj pristanak mora biti pismeni ili usmeni, a daju ga roditelji ili skrbnici.

[3] https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_10_105_2404.html
[4] https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf

Dijete koje je starije od 14 godine daje samo pisani, odnosno usmeni pristanak; dijete koje je starije od sedam, a mlađe od 14 godina, mora dobiti objašnjenje svrhe te načina istraživanja u sukladnosti sa zrelošću djeteta. Iz tog razloga i dijete i roditelj moraju biti obaviješteni o provođenju svrhe istraživanja, o svim općim i posebnim koristima istraživanjima, rizicima kao i vrstama te trajanju postupka. Tako formular koji se odnosi na pristanak ispitanika da sudjeluje u, primjerice, kineziološkom istraživanju za maloljetnike obuhvaća stavke kao što su ime i prezime istraživača, zvanje, naziv istraživanja. Na temelju formulara maloljetnik potvrđuje kako je informiran o svrsi istraživanja, a i da je roditelj upoznat sa sudjelovanjem djeteta te koje će sve mjere istraživanje obuhvaćati.[5]

4.1.1. Zaštita tajnosti podataka

Svaki je istraživač prilikom istraživanja dužan poduzeti sve potrebne mjere kako bi se u potpunosti osigurala zaštita tajnosti podataka o djeci koja su sudionici. Nikako nije dozvoljeno otkrivati identitet sudionika. No, potrebno je svakog pojedinog sudionika izvijestiti o mogućnosti da već spomenuti identitet postane dostupnim, tj. javnim. Nikako nije dozvoljeno prikrivanje rezultata istraživanja.[6]

4.1.2. Posebni postupci tijekom provođenja istraživanja

Ukoliko je riječ o posebnim postupcima unutar istraživanja, najčešće se govori o postupcima koji se odnose kako na audio tako i na video snimanja. Posebni postupci se odnose i na različite načine uznemiravanja sudionika te mjere koje su potrebne kako bi se umanjili svi negativni učinci istraživanja i kako bi se suzbili svi problemi koji mogu na neki način ugroziti dobrobit djeteta. Na temelju posebnih postupaka tijekom provođenja istraživanja vrlo je bitno istaknuti i sve mjere potrebne za prekid istraživanja.[7]

4.1.3. Postupci istraživača nakon provedenog istraživanja

Nakon što je provedeno istraživanje istraživač je dužan razjasniti sve nejasnoće koje su se pojavile, ukoliko je do njih došlo.

Nadalje, istraživač je dužan izvijestiti ujedno i o općim rezultatima istraživanja na odgovoran način kao i u sukladnosti sa znanstvenim načelima.[8]

[5]https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf
[6] https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf
[7] https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf
[8] https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf

4.1.4. Prijelazne i završne odredbe

Prijelazne i završne odredbe nužno je poštivati. Navedene su odredbe obvezne za sve one koji provode bilo kakvo istraživanje s djecom. „Ukoliko se javi moguća šteta uslijed nepoštivanja kodeksa potrebno je primijeniti opće propise o odgovornosti za štetu.“[9]

4.1.5. Etička povjerenstva

Upravo radi promicanja, provođenja i tumačenja etičkih stavova koji su već sadržani unutar Etičkog kodeksa istraživanja s djecom, osnivaju se etička povjerenstva unutar ustanova koje skrbe o djeci, kao i unutar tijela koja su kao takva nadležna za rad ustanova koje se bave radom s djecom, vezano za procese odobravanja programa u kojima sudjeluju djeca. Ovdje se ujedno radi i o sveučilišnim kao i drugim istraživačkim institucijama koje su usmjerene na istraživanja djece. Etička će povjerenstva tako ujedno ocijeniti i etičku ispravnost istraživanja koja se provode unutar određene ustanove.

Etička povjerenstva mogu i samoinicijativno pokretati ocjenjivanje pojedinih postupaka u radu s djecom u određenim ustanovama. Etičko povjerenstvo tako imenuje upravo vijeće za ustanovu u kojoj se istraživanje provodi, a ukupno se sastoji od tri do pet članova. Vijeće za djecu osnovat će etičko povjerenstvo kao osnovno savjetodavno tijelo. Ono će tumačiti odrednice Kodeksa unutar spornih pitanja ujedno će arbitrirati i dati mišljenje o radu etičkih povjerenstva u ustanovama. Na ovaj način izvršava se ujedno i senzibiliziranje javnosti za promicanje provođenja etičkih stavova u radu s djecom.

4.2. Razvoj dječjih prava u Europi

Ukoliko se promatra povijesni presjek, vidljivo je kako su se dječja prava u Europskoj uniji razvijala postupno tijekom nekoliko desetljeća. Prava djeteta u europskom pravnom okružju usmjerena su prema specifičnim aspektima širih gospodarskih, kao i politički motiviranih inicijativa koje su se odnosile na djecu. U novije vrijeme prava djece tako će predstavljati dio koordiniranog programa Europske unije koji je utemeljen na tri stavke. Riječ je o uvođenju Povelje Europske unije, stupanja na snagu Lisabonskog ugovora iz 2009. godine i usvajanje Komunikacije Europske konvencije o posebnom mjestu za djecu u vanjskom djelovanju Europske unije, kao i Smjernica Vijeća Europske unije za promicanje i zaštitu prava djeteta.

[9] https://www.ufzg.unizg.hr/wp-content/uploads/2020/02/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf

Ovdje je moguće istaknuti i prve prekretnice u pravima djece, a riječ je o uvođenju Povelje Europske unije o temeljnim pravima iz 2000. godine. Povelja uživa gotovo jednak pravni status kao ugovori Europske unije nakon stupanja na snagu Lisabonskog ugovora 2009. godine. Na temelju navedenog države članice su se obvezale na zaštitu svih prava koja su sadržana prilikom provođenja zakona Europske unije. Iz toga slijedi kako Povelja o temeljnim pravima sadržava ujedno i vrlo detaljne reference koje su usmjerene na prava djece na ustavnoj razini Europske unije. Tu su uključene stavke kao što su, primjerice, priznavanje prava djece na besplatno obrazovanje, zabranu diskriminacije, zabranu iskorištavanja djece za rad. Povelja ujedno sadržava i pravo usmjereno na slobodno izražavanje mišljenja koje je u sukladnosti s dobi i razinom zrelosti.

Kao druga vrlo bitna prekretnica navodi se upravo Lisabonski ugovor kojim su izvršene sve važne institucionalne, proceduralne i ustavne promjene Europske unije i to putem izmjena Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije.[10]

Helsinška deklaracija predstavlja dokument koji je donesen 1964. godine, a podrazumijeva poštivanje svih ljudskih prava kao i temeljnih sloboda. Ujedno je uključeno poštivanje slobode mišljenja, savjesti i uvjerenja. Države sudionice naglašavaju važnost poštivanja ljudskih prava i sloboda, neovisno o vjeri, rasi, spolu ili jeziku.[11]

Godine 1993. osnovan je i Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. Riječ je o vodećoj nevladinoj organizaciji usmjerenoj prema zaštiti i promicanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Kao temeljni ciljevi navedene organizacije podrazumijevaju se podupiranje, promicanje kao i implementacija principa završnog akta Helsinške konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi.[12]

4.3. Konvencija o pravima djeteta

Konvencija o pravima djeteta predstavlja međunarodni dokument koji je usvojen na 44. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda, 20. studenog 1989. godine, a stupila je na snagu 2. rujna 1990. godine. To je ujedno prvi dokument u kojem se djetetu pristupa kao subjektu koji ima definirana prava. Dakle, ne pristupa se djetetu isključivo kao osobi kojoj je potrebna posebna zaštita.

[10] https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona
[11] https://fer.org.rs/wp-content/uploads/2018/11/helsinski_zavrsni_akt.pdf
[12] https://www.hrks.hr/skole/25_ljetna_skola/582-ceh.pdf

Konvencija je, stoga, jedinstvena zato što je sveobuhvatna. Na ovaj način dolazi do osiguravanja kako građanskih, tako i političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava djece. Konvencija je ujedno i univerzalna jer se primjenjuje na svu djecu, u svim situacijama, kao i u gotovo cjelokupnoj zajednici. Ova je Konvencija zato i bezuvjetna te se od vlada traži da se poduzimaju aktivnosti koje su bitne za zaštitu prava djece. Konvencija je i holistička s obzirom na to da je usmjerena na zagovaranje gledišta kako su sva prava temeljna i međusobno ovisna te kako su podjednako važna.

Moguće je stoga istaknuti četiri osnovna načela Konvencije: „Načelo nediskriminacije

- Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života
- Dobrobit djeteta
- Aktivno sudjelovanje i sloboda izražavanja“[13]

Ta se Konvencija sastoji od ukupno 54 članka. Prvi dio članaka, od 1. do 41.,odnose se na temeljne članke s obzirom na to da definiraju pojam djeteta. Od različitih prava djece, ovdje je moguće istaknuti sljedeće:

- „Prava preživljavanja
- Razvojna prava
- Zaštitna prava
- Prava sudjelovanja“.[14]

Ukoliko se govori o pravima djece i to unutar europskog prava, vrlo je bitno staviti fokus na izvore zakonodavstva. Prije svega, tu se radi konkretnije o različitim ugovorima, o različitim konvencijama, a i o samom sekundarnom zakonodavstvu, odnosno o sudskoj praksi koja je uvedena u državama Europske unije.

Djeca su, stoga, nositelji prava. Oni nisu samo i isključivo predmet zaštite. Djeca su shodno navedenom nositelji ljudskih, temeljnih prava, ali ujedno i osobe za koje postoje posebni propisi s obzirom na njihove specifične osobina. Prema međunarodnom pravu, dijete predstavlja svako ljudsko biće koje je mlađe od 18 godina. Ipak, prema pravu Europske unije ne postoji neka službeno određena definicija koja će se utvrditi ugovorima. Prema europskom pravu djeca se definiraju kao svi izravni potomci koji su mlađi od 21 godine ili su pak uzdržavane osobe. Na ovaj način se podržava biološka, ali i gospodarska definicija.

[13] https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf
[14] https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf

Većinu prava koja se odnose na djecu unutar europskog prava razvili su Europske unija i Vijeće Europe. Osim Ujedinjenih naroda i drugih međunarodnih institucija, usvojeni su važni instrumenti, poput onih koji će usmjeravati razvoj europskog zakonodavstva.

4.4. Zakon o medijima i Kodeks časti HND-a

Zakonom o medijima uređene su pretpostavke koje se tiču ostvarenja načela slobode medija, dakle prava novinara, kao i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvještavanja te dostupnosti javnim informacijama, pravu i obvezama nakladnika, ostvarivanju prava na ispravak i odgovor te distribuiranju tiska.

Prema članku 16. mediji su „dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje."[15]Isto tako, putem navedenog članka zabranjuje se objavljivanje informacija kojima će se otkriti identitet djeteta, a na taj način i ugroziti dobrobit djeteta.

Potrebno je još istaknuti Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva. Naime, putem Kodeksa časti HND-a osigurava se pravo na točnu, potpunu i pravovremenu informaciju te slobodu mišljenja, kao i izražavanja misli. Prilikom obavljanja svog posla novinar mora poštivati, štititi i promicati sva temeljna ljudska prava i slobode, a poglavito načelo jednakosti građana. Novinar također ne smije intervjuirati i fotografirati dijete koje je mlađe od 14 godina ukoliko ne postoji pristanak i nazočnost roditelja ili druge odrasle osobe koja je odgovorna za dijete. „Ukoliko ne postoji pristanak, nikako nije dopušteno intervjuirati ili fotografirati dijete čime bi se mogla ugroziti njegova dobrobit. Isto tako ovo sve navedeno vrijedi i za bilo koji drugi postupak kojim se na izravan ili pak na neizravan način može otkriti identitet djeteta. Iz toga slijedi kako je dobrobit djeteta nadređena ukupnom javnom interesu.“[16]

[15] https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html
[16] https://www.hnd.hr/dokumenti

5. Primjeri intervjuiranja maloljetnika

Naša je analiza usmjerena na dva primjera, jednom domaćem i jednom inozemnom. Kada govorimo o medijskoj sceni Republike Hrvatske, prikazat ćemo primjer intervjuiranja mlade pjevačice Mije Negovetić. Na primjeru praćenja i intervjuiranja u inozemstvu prikazat ćemo intervju s članovima benda One Direction, koji su također vrlo mladi. Na hrvatskom primjeru analiziran je intervju objavljen u Večernjem listu„ Mia Negovetić o nastupu i outfitu na Dori: Razočarana nisam nikako“[17]. Treba reći kako je intervju prenesen s RTL tabloida gdje je korišten *klickbait* naslov, dakle svjesno senzacionalistički kojim se želi dodatno potaknuti znatiželja čitatelja.[18]

Kako je na portalu Večernji.hr pravilno uz intervju stavljen i link na portal gdje je prvi put objavljen, smatrat ćemo kako nisu povrijeđena pravila prenošenja vijesti, a u intervju objavljenom na Večernji.hr u naslovu je stavljen citat iz intervjua te mlade pjevačice.

Drugi njen intervju koji smo analizirali bio je u dnevnom tiskanom izdanju, a poslije i na portalu Jutarnjeg lista:„ Prvi Mijin istup nakon slučaja Dobro jutro, Hrvatska: Nisam više dijete i to zbunjuje ljude“.[19]Radilo se o intervju koji je mlada pjevačica dala nakon sporne izjave voditelja HRT-a Davora Meštrovića u emisiji Dobro jutro Hrvatska.

Što se tiče primjera benda One Direction, analizirani su intervjui u britanskim dnevnim novinama The Sun „One rejection Harry Stylesnubs One Directionbandmates as he refuses to talk about boy bandin two-hour Radio 1 interview“.[20] U njemu je zapravo prenesen intervju člana benda Harry Stylesa koji je dao za radijsku postaju Radio 1 te intervju s članovima benda objavljen 15. studenoga 2014. u listu TheGuardian.[21]

[17]https://www.vecernji.hr/showbiz/mia-negovetic-konacno-otkrila-sto-misli-o-kritikama-na-racun-svog-stylinga-1383225
[18]https://www.rtl.hr/tabloid/zvijezde/domace-zvijezde/3656873/sto-je-presudilo-mia-negovetic-otkrila-koji-je-mozda-glavni-razlog-gubitka-na-dori/
[19]https://www.jutarnji.hr/scena/domace-zvijezde/prvi-mijin-istup-nakon-slucaja-dobro-jutro-hrvatska-nisam-vise-dijete-i-to-zbunjuje-ljude-15013883
[20]https://www.thesun.co.uk/tvandshowbiz/3266727/harry-styles-snubs-one-direction-bandmates-as-he-refuses-to-talk-about-boyband-in-two-hour-radio-1-interview/
[21]https://www.theguardian.com/music/2014/nov/15/one-direction-boy-band-exclusive-interview

5.1. Primjer intervjua s Mijom Negovetić

Tijekom analiziranja intervjua s Mijom Negovetić objavljenom na RTL portalu, a kasnije prenesen na portalu Večernji.hr, uočava se kako su pitanja uglavnom postavljana u okvirima njezinog estradnog djelovanja. Povod intervjua bio joj je nastup na Dori na kojoj je zamalo ostvarila pobjedu. Zato su se i pitanja uglavnom odnosila na njezinu karijeru, nastup na Dori i što misli o pobjedniku i ostaloj konkurenciji. Objašnjavala je i zašto je pjevala na engleskom a ne na hrvatskom. Pitanje o njenom odijevanju također je bilo vezano za nastup na Dori pa stoga ne možemo ni u ovom pogledu govoriti kako je riječ o otkrivanju detalja iz privatnog života.

Kako je novinar ponajprije želio doznati Mijino razmišljanje, dominirala su otvorena pitanja, a intervju bi nazvali postupnim, gdje po uzoru na intervjue u *lifestyle* magazinima ne dolazimo na kraju do provokativnih pitanja. Uz to, postupni intervju smatra se primjerenim za osobe mlađe životne dobi, odnosno djecu i maloljetnike, a posebno na one koji su nenaviknuti na intervjuiranje, što je također vrlo često slučaj s mladim osobama kakvom smatramo i Miju Negovetić. Unatoč njenim brojnim nastupima, ipak ne nalazimo veći broj intervjua koje je ona dala za razne medije pa smatramo kako se mlada pjevačica još uvijek uči pravilima i praksi intervjuiranja.

U intervju se ne otkrivaju detalji iz privatnog života niti se teži senzacionalizmu. Ipak, analizom njezinog *outfita* može se zaključiti kako se zadire u prava maloljetnika jer se indirektno sugerira pjevačici kako više ne prolazi izgled djevojčice i kako bi se ubuduće trebala odijevati. Ovakav način izvještavanja smatramo suprotnim od konvencija o pravima djece i etičkim načelima, s obzirom na to da svaki pojedinac ima pravo na svoje vlastito mišljenje pa tako i pravo na svoj vlastiti izgled i odijevanje. Drugim riječima, mediji se zalažu da se mlada djevojka prikazuje u ženstvenijim izdanjima, a ne kao djevojčica. Razlog tome je zacijelo senzacionalistički pristup praćenju rada mlade pjevačice.[22]Na taj se način šalje pogrešna slika i poruka javnosti, a posebno djevojčicama i mladim djevojkama, kojima se sugerira kako bi u svojim javnim nastupima trebale pokazivati tijelo, odnosno više se oblačiti na način naglašenog seksizma. Ovakav pristup može škoditi i psihičkom stanju onoga o kome se piše. Intervju

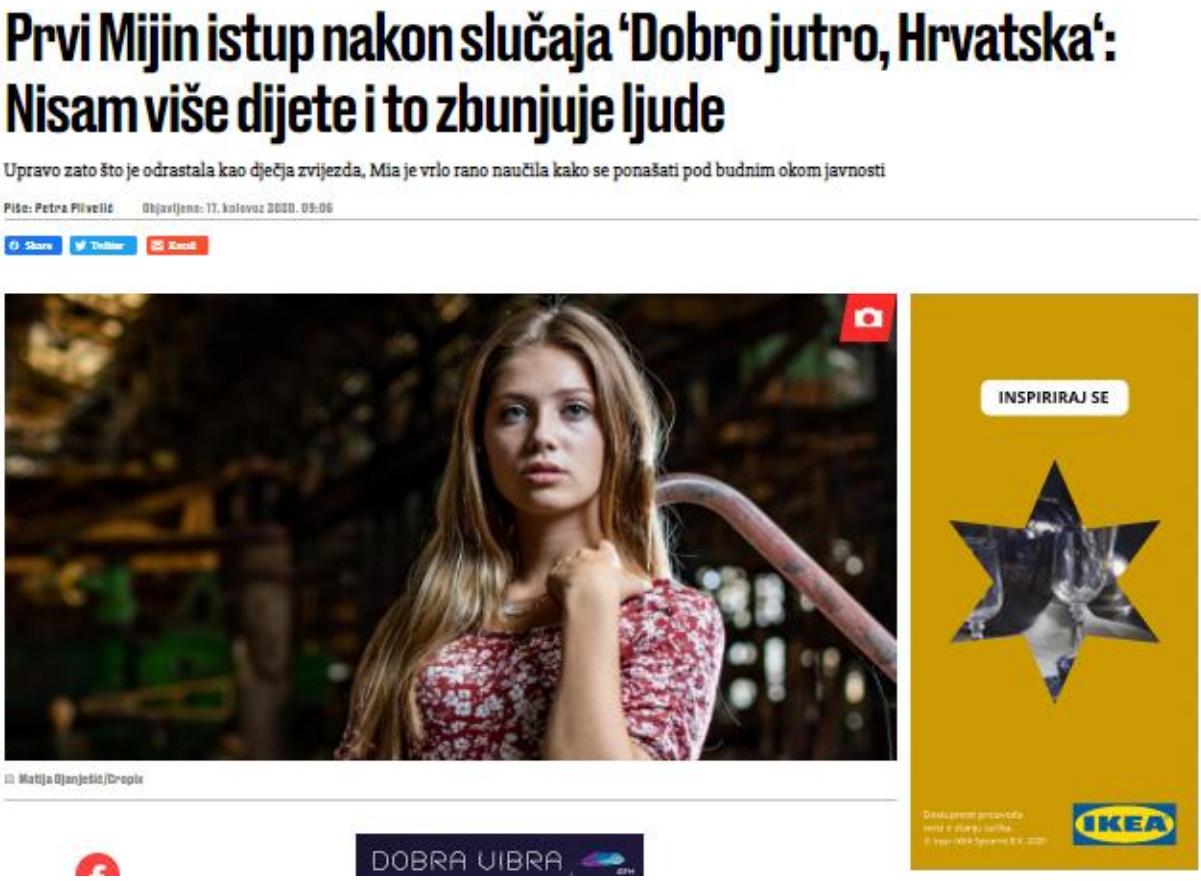
[22]https://www.vecernji.hr/showbiz/mia-negovetic-konacno-otkrila-sto-misli-o-kritikama-na-racun-svog-stylinga-1383225

objavljen u Jutarnjem listu također možemo nazvati postupnim, gdje se prvo postavljaju otvorena pitanja o počecima Mijine karijere. Za razliku od intervjua objavljenog na RTL portalu, tu se pjevačica do kraja intervjua susreće s neugodnim zatvorenim, dakle izravnim, pitanjima. U ovom slučaju povod intervjua bio je sporni komentar52-godišnjeg voditelja Davora Meštrovića u intervju s mladom pjevačicom u emisiji HRT-a Dobro jutro Hrvatska. Na kraju intervjua voditelj emisije, najavljujući novi Mijin spot, rekao je: „Uživajmo u Mijinim hlačicama."

Prvi Mijin istup nakon ovog slučaja bio je upravo intervju za Jutarnji list, objavljen 17. kolovoza 2020. godine. Autorica teksta Petra Plivelić željela je doznati Mijin stav o tome kako je percipira javnost i zašto. Mia navodi kako se u javnosti počela pojavljivati kao mala slatka curica koja je danas odrasla i kako razumije zašto su ljudi toliko šokirani s obzirom na to da odrasta pod povećalom javnosti. Ona također navodi kako smatra da se oblači i ponaša sukladno svojim godinama. Mia odgovara i na pitanja vezana za izjavu Davora Meštrovića. Smatra kako je ta izjava potpuno pogrešno shvaćena te kako zapravo voditelj nije htio ništa loše reći. Ujedno ističe kako navedenu izjavu nije doživjela kao seksizam, iako je u medijima upravo tako prikazano. Mia navodi kako smatra da njezine hlačice nisu pokazale ništa više nego li su trebale te da je čak razgovarala s roditeljima birajući odjeću za spot.[23]

U tom intervju također dominiraju otvorena pitanja jer se željelo prvenstveno čuti razmišljanje mlade pjevačice o njezinoj dosadašnjoj karijeri, nastupima u Hrvatskoj i inozemstvu, odrastanju i prelaska iz uloge djevojčice u djevojku, ali i o spornoj Meštrovićevoj izjavi, kao i njezinim planovima u budućnosti. Jedino zatvoreno pitanje odnosi loše na ljude koji se nalaze u njezinom timu i koji su joj stalna potpora. I u ovom intervju Mia odgovara na pitanje o svom odijevanju na sceni, a vezano za to postavlja joj se stereotipno pitanje s kojim se često susreću žene kako je „Mia i sama odgovorna za komentare jer su mnogi ocijenili njezine hlačice 'izazovnim'". Također, pitanje koje smatramo neprimjerenim za mladu osobu je ono vezano uz lakši put za ostvarenjem karijere, gdje se ipak neizravno navodi kako pjevačice mogu ostvariti karijeru oslanjajući se ne samo na vokalne sposobnosti.

[23] https://www.jutarnji.hr/scena/domace-zvijezde/prvi-mijin-istup-nakon-slucaja-dobro-jutro-hrvatska-nisam-vise-dijete-i-to-zbunjuje-ljude-15013883

Slika 5.1. Intervju Mie Negovetić[24]

Što se tiče ostalih potencijalno neetičkih pitanja o životu mlade pjevačice, jedino koje smo prepoznali kao takvo je ono o mogućem odlasku na poznato američko sveučilište Berkley, što ipak smatramo otkrivanjem dijelova iz njezinog privatnog života. Novinarka također postavlja pitanje i o njezinom slobodnom vremenu, na što Mia vrlo malo otkriva, tako da novinarka navodi kako „svaki slobodni trenutak provodi u studiju, stalno je pred mikrofonom." Tako možemo zaključiti kako je i u ovom intervju vrlo malo pitanja koja se odnose na privatni život maloljetne pjevačice. Ono što smatramo neprimjerenim u intervju je korištenje različitih stilskih figura koje ipak upućuju na seksizam. Primjerice, *fotosession* koji je odrađen u brodogradilištu 3. maj u Rijeci opisuje se riječima kako oko nje „frcaju iskre". Također, Miju se s početka karijere opisuje i „neodoljivom slatkicom s naočalama".

U konačnici možemo zaključiti da se u ovom intervju razmišljalo o zaštiti maloljetnika jer se navodilo vrlo malo detalja iz privatnog života pjevačice. Međutim, ipak kroz stilske figure i nekoliko jasnih pitanja možemo zaključiti kako se Mia ne prikazuje kao mlada osoba, već se ide u smjeru njezinog prikazivanja u javnosti kao „ženskog objekta".

[24]https://www.jutarnji.hr/scena/domace-zvijezde/prvi-mijin-istup-nakon-slucaja-dobro-jutro-hrvatska-nisam-vise-dijete-i-to-zbunjuje-ljude-15013883

Naglašava se njezino odrastanje i to što više nije djevojčica te kako koristi nešto izazovnije odjevne kombinacije. Vidljivo je kako mediji u ovom intervju traže senzacionalizam, igraju na „drugu kartu“, a što također ne pridonosi stvaranju realne slike, ali se može odražavati i na psihičko stanje mlade pjevačice. Upravo na oba primjera smatramo kako novinari cijelo vrijeme, svakim postavljenim pitanjem, trebaju uvijek voditi računa kako ne rade intervju samo s poznatom osobom, već prvenstveno s maloljetnom osobom čija prava treba zaštititi.

5.2. Primjer intervjua s One Direction

Kao primjer iz inozemnih medija navodimo intervjue s muškim britanskim bendom One Direction. Intervjui koje analiziramo objavljeni su u dnevnim novinama The Guardian 15. studenog 2014. godine i The Sun, u kojem je prenesen intervju s članom banda Harry Stylesom koji je dao za radijsku postaju Radio 1.U vrijeme stupanja na scenu članovi benda bili su maloljetnici, izloženi brojnim novinarskim upitima i intervjuima, a osim njihove karijere zanimljivi su bili i dijelovi njihovih privatnog života. Popularna *boy band* senzacija zaludila je djevojke diljem svijeta pa stoga ne čudi kako su novinari, osim o njihovim karijerama, postavljali i pitanja vezana za njihov privatni život. Točnije rečeno, pitanja koja trebaju otkrivati i najprivatnije detalje iz života, poput toga imaju li članovi djevojke, gdje izlaze, kako se ponašaju i slično.

Povod intervjua objavljenog u listu The Guardian bilo je promoviranje novoga albuma. Taj je intervju klasična intervju-priča gdje novinar objašnjava kako je došao u gradski kvart gdje žive članovi benda i razgovarao s taksistom koji je nedavno prevozio jednoga od članova. Novinar sam navodi ranije priče u tabloidima gdje su na naslovnicama objavljene necenzurirane fotografije, a kasnije će se ispostaviti kako se radilo o fotomontažama. Objavljeni su i video materijali članova na kojima navodno konzumiraju droge. Sami članovi benda postavili su uvjet da se u intervju ne postavlja pitanje vezano za taj slučaj, što novinar otkriva u uvodu intervjua.

I tu je riječ o postupnom intervjuu u kojem novinar počinje pitanjem vezano za novi album. Kod svakog pitanja novinar opisuje ne samo ambijent u kojem je vođen intervju, već i kako su članovi benda obučeni, njihove izraze lica i ton kojim odgovaraju, što pojačava argumente kako se radi o klasičnoj intervju-priči. Prema očekivanjima, postupni intervju dolazi i do zatvorenih pitanja, primjerice onome o mogućem razlazu benda. Tu novinar opisuje nelagodu kod svih članova kada su se suočili s tim pitanjem, što pokazuje da se od općih pitanja došlo ipak do izravnih i neugodnih.

Štoviše, novinar nadalje inzistira na neugodnim pitanjima o mogućem razlazu, tražeći od članova benda neka objasne zašto se voze u različitim automobilima i taksijima te iz kojih su razloga čak odvojeno putovali i u zrakoplovima.

Slika 5.2. One Direction[25]

Novinar se pritom vješto koristio i otvorenim pitanjima, gdje se članovima benda dopuštalo objasniti neke situacije. Kako je već rečeno, otvorena pitanja su prikladnija mlađim osobama, premda su članovi One Direction, što se vidi i iz opisa novinara, itekako već naviknuti na davanje izjava i intervjua. Isprepliće se to i sa zatvorenim pitanjima, konkretno vezano pitanje je li potpisan svojevrsni „pakt“, pretpostavljamo kako je riječ o ugovoru, ukoliko neki član benda poželi napustiti bend. U intervju se otkrivaju i dijelovi iz njihovog privatnog života, kao primjerice afera jednog od članova sa 16 godina starijom voditeljicom, ili kako je jedan od članova prolazio kroz fazu depresije nakon što su članovi ispali iz *showa* X factor. No, potpuno su izbjegnuta pitanja vezana za spomenute sporne fotografije i video članova benda. Ostali dijelovi iz njihovog privatnog života se ne otkrivaju, čak ni mjesto gdje je vođen intervju. Navedeno je samo kako je riječ o planinskim dijelovima SAD-a.

[25]https://www.theguardian.com/music/2014/nov/15/one-direction-boy-band-exclusive-interview-

Drugi intervju, tiskan u britanskom tabloidu The Sun, objavljen je 6. travnja 2017. godine, znači nešto kasnije od prvoga intervjua. U njemu je intervjuiran jedan od članova benda, Harry Styles, a radi se o prenesenim dijelovima intervjua mladog pjevača koji je dao za radijsku postaju Radio 1. Prema opisu, radilo se također o postupnom intervju. Počinje pitanjima o njegovoj samostalnoj karijeri, na čemu je i naglasak intervjua. Zanimljivo je, međutim, da Harry Stylesu u intervjuu izbjegava spominjati grupu One Direction, bez obzira na to što ga je ona stvorila. Naime, Harryjeva je želja u solo karijeri distancirati se od grupe, odnosno ne doživljavati ga kao jednog od članova. U tom pogledu čak je i u naslovu stavljena igra riječi One rejection (Jedno odbijanje), što navodi na ime benda One Direction, ali i njegovu odluku o odbijanju davanja odgovora vezano za grupu. Sukladno tome, u dijelovima intervjua koji su preneseni u The Sun isključivo se govori o njegovoj solo karijeri. Također, dominiraju otvorena pitanja, a radi se o postupnom intervju.

U ta dva primjera možemo zaključiti kako novinari ne inzistiraju na odgovorima vezanim za njihov privatni život, ali se ipak otkrivaju neki segmenti privatnosti. S obzirom na to da i članovi benda zahtijevaju da se ne postavljaju neka pitanja, možemo zaključiti kako su članovi benda punili naslovne stranice ne samo zbog svoje karijere, već i vijestima iz privatnog života. Samim su tim bili na meti tabloida i prikazivani su kao predmet skandala. Lošim načinima prikazivanja mladih u javnosti šalje se negativna slika i pouka drugim mladim ljudima. Naime, upravo takvo prikazivanje u javnosti izaziva još veći bunt kod mladih izvođača, koji se onda neprikladno ponašaju prema svojim najbližima, ali i medijima i svojoj publici. Na ovom primjeru također možemo zaključiti kako se na većim glazbenim tržištima, kakva su sigurno američka i britanska, češće krše kodeksi i novinarska načela, kao i pravo na privatnost djeteta i maloljetne osobe.

6. Zaključak

Intervjuiranje djece potrebno je obavljati sukladno svim etičkim načelima, znači u sukladnosti sa svim pravima i zakonskim propisima vezanim uz maloljetne osobe. Djeca su iznimno osjetljiva skupina i stoga je nužno voditi računa o njihovim pravima kako ne bi došlo do potencijalnih loših posljedica intervjuiranja. Ukoliko se, primjerice, prikaže loša slika djeteta ili maloljetne osobe, postavljaju se previše intimna pitanja vezana za obitelj, veze i slično. Otkrivanjem činjenica iz svoga života, dijete može kasnije osjetiti brojne posljedice.

Jasno je kako slika djeteta u medijima, poglavito *celebrityja*, može biti pod povećalom javnosti. Primjerice, može se osuđivati djetinjasto ponašanje, naglašavati njegov izgled, oblačenje, debljina ili mršavost. Pritom se zaboravlja da je još uvijek riječ o djetetu, koje je upravo zbog takvog načina izvještavanja često suočeno s neprimjerenim komentarima. Sve ovo može nepovoljno utjecati na njegovo sazrijevanje, a ne samo na njegovu karijeru zbog koje je i postalo prepoznato u javnosti. Iz toga slijedi kako svaki novinar prilikom intervjuiranja djece mora obavljati savjestan posao, prema etičkim načelima i standardima.

Što se tiče ovoga završnog rada, na samom početku, postavila sam hipoteze koje sam pokušala dokazati na nekoliko primjera intervjua. Prva hipoteza navodi kako se djeca i mladi vrlo često u medijima prikazuju na previše seksistički način, što je dokazano i u slučajevima Mije Negovetić, kao i u intervju s bendom One Direction. Vidljivo je, naime, kako su mediji ti koji sustavno prate odrastanje Mije i članova benda te bilježe njihovo ponašanje u javnosti. Čak i onda kada je to ponašanje sukladno uzrastu, što je svakako u prvom redu primjer Mije Negovetić, odmah se nižu senzacionalistički naslovi. Ističe se činjenica kako Mia više nije mala djevojčica, a u konačnici imamo i neprimjereni seksistički komentar voditelja o njezinim hlačicama. To je izazvalo zgražanje dijela javnosti, ali i određene sankcije samome novinaru od strane medijske kuće za koju radi. Kada je riječ o muškom *boy bandu,* tada seksistički komentari novinara nisu u toj mjeri prisutni odnosno nisu zabilježeni od strane novinara, ali se također i puno više ističu i dijelovi iz njihovog privatnog života. Što se tiče druge hipoteze, u kojoj smo naveli kako mediji na senzacionalistički način prikazuju skandale djece i mladih zvijezda te na taj način vrše loš utjecaj na njih same, ali i na druge mlade osobe, to smo potvrdili na primjeru spomenutog *boy banda*. Teško je, naime, procijeniti koliko je u njihovom slučaju jedan intervju doista loše utjecao na njihov psihofizički život i odrastanje, kao i koliki je utjecaj na njihovu okolinu i publiku, ali zasigurno je nesporna takva potencijalna opasnost.

Primijećeno je kako vijesti u kojima se na skandalozan način prati prvenstveno njihov privatni život ipak utječu na kasnije ponašanje prema medijima, ali i svojoj publici. Tabloidi u

inozemnim medijima, konkretnije Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji, još su više senzacionalistički usmjereni te im je još više zanimljiv privatni život i mogući skandali mladih. Riječ je o daleko većoj sceni i tržištu pa se može očekivati kako su mlade zvijezde pod još većim povećalom javnosti.Za njima vlada ogromni interes, a promatra ih se ne samo kao izvođače na pozornici ili u TV emisijama, već je javnosti zanimljivo i ono što rade iza scene. Inozemne zvijezde, posebno u navedenim zemljama kao estradnim središtima, vrlo često su u medijima. Pritom se iznose i detalji o njihovim privatnim životima, otkrivaju se njihove ljubavne veze, mjesta na kojima izlaze. Ocjenjuje se i njihovo odijevanje, jesu li se udebljali ili smršavili, koliko su u trendu… Sve to također može negativno utjecati na mladu osobu, a isto tako i narušiti sliku u javnosti, odnosno ne prikazivati ih na objektivan način.

I na ovim primjerima u završnom radu možemo zaključiti kako je intervjuiranje s djecom i maloljetnicima vrlo zahtjevan novinarski posao. Ako se odradi bez pridržavanja osnovnih etičkih i novinarskih standarda, može se odraziti i na kasnije odrastanje i život maloljetne osobe. Mediji često na iznimno senzacionalistički način prikazuju vijesti vezane uz mlade izvođače, što ne samo da može utjecati na mladu zvijezdu, već se mladim anonimnim djevojčicama i dječacima, koji u njima vide vlastite idole, njihovo loše ponašanje i skandali mogu prikazati kao poželjno i sasvim „normalno“ ponašanje. Zato se novinari, kada rade velike priče o mladim i darovitim djevojčicama i dječacima, trebaju u prvom redu držati svih načela novinarstva, kodeksa i zakona, kao i konvencija o pravima djeteta. Moraju, prije svega, imati na umu da se u toj poziciji jednoga dana može naći i njegovo vlastito dijete. S takvim razmišljanjem, da se ne radi samo o mladoj zvijezdi, nego o nečijem djetetu, bratu ili sestri, novinari bi trebali pristupati svakom intervjuu s djetetom i maloljetnom osobom.

7. Literatura

Knjige:

[1] Baban, LJ. 2002. *Primjena metodologije stručnog i znanstvenog istraživanja*. Osijek: Ekonomski fakultet.

[2] Breakwell, G. M. 2000. *Vještine vođenja intervjua*. Jastrebarsko: Naklada Slap

[3] Jackson, B. O., 2000. Developing and Aministering Structured Interviews, State of Oklahoma- Office ofPersonnel Management

[4] Malović, S. 2005. *Osnove novinarstva*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga

Radovi u časopisima i zbornicima:

[5] Ćorić, M., Jelavić, I. 2009. „Etika u poslovanju“, Etičko vodstvo u poslovnom kontekstu sa slučajevima iz prakse, Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol. 64, No. 3., str. 393-404

[6] Dragija Ivanović, M. 2012. „Vrednovanje utjecaja narodnih knjižnica na lokalnu zajednicu“, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55, No. 1., str. 83-100

[7] Knežević, Đ. 2010. Kriteriji intervjua i ocjenjivanje kandidata, Službeni glasnik Brško distrikta BIH 14/08

[8] Meho Lokman, I. 2006. „E-mail intervju inginqualitativeresearch: A methodological discussion“. Journal ofthe American society for informationscienceandtechnology Vol 57, No. 1, str. 1284-1295.

[9] Singer, J. B. 2006. „ContestedAutonomy: professionalandpopularclaims on journalistic norms“. JournalismStudies Vol. 8, No. 1., str. 79-95.

[10] Skoko, B. 2011. „Hrvatski medijski trendovi 1991. – 2011“, Diacovensia, Vol. 19, No.3, str. 363-379

[11] Uriz Peman, M. J., Ballestero, A., Idareta, M. 2014. „Etičke teorije u pomažućim profesijama“. Ljetopis socijalnog rada, Vol. 20 No. 3, str. 345-362

Internetski izvori:

[12] Etički kodeks istraživanja s djecom, 2003. (Pristup: 16.10.2020.)

[13] UN, Opća skupština, Konvencija o pravima djeteta, 1989.(Pristup: 16.10.2020.)

[14] Konvencija o pravima djeteta, 2001(Pristup: 17.10.2020.)

[15] Čeh, M. Etika provođenja istraživanja s djecom, online, dostupno na: https://www.hrks.hr/skole/25_ljetna_skola/582-ceh.pdf (Pristup: 10.09.2020.)
[16] Kodeks časti hrvatskih novinara, HND, online, dostupno na: https://www.hnd.hr/dokumenti

[17]https://www.jutarnji.hr/scena/domace-zvijezde/prvi-mijin-istup-nakon-slucaja-dobro-jutro-hrvatska-nisam-vise-dijete-i-to-zbunjuje-ljude-15013883 (Pristup: 17.10.2020.)

[18]https://www.theguardian.com/music/2014/nov/15/one-direction-boy-band-exclusive-interview-(Pristup: 17.10.2020.)

[19]https://www.vecernji.hr/showbiz/mia-negovetic-konacno-otkrila-sto-misli-o-kritikama-na-racun-svog-stylinga-1383225 (Pristup: 17.10.2020.)

[20] Zakon o medijima, NN 59/2004, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html (Pristup: 10.09.2020.)
[21] Medijska pismenost, https://www.medijskapismenost.hr/kako-napraviti-dobar-intervju (Pristup: 26.11.2020.)

8. Popis slika

Slika 2.1. Metode intervjuiranja 5
Slika 3.1. *Novinarska načela* 9
Slika 5.1. Intervju Mie Negovetić 22
Slika 5.2. One Direction 24

Sveučilište Sjever

SVEUČILIŠTE SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Lana Frank *(ime i prezime)* pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog *(obrisati nepotrebno)* rada pod naslovom ETIČKI STANDARDI U INTERVJUIRANJU DJECE I MALOLJETNIH OSOBA *(upisati naslov)* te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)
Lana Frank
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnost i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Lana Frank *(ime i prezime)* neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog *(obrisati nepotrebno)* rada pod naslovom ETIČKI STANDARDI U INTERVJUIRANJU DJECE I MALOLJETNIH OSOBA *(upisati naslov)* čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)
Lana Frank